

Revolucionaris improbables

El vot d'Anglaterra a favor del 'Brexit' posa de manifest la vena anàrquica d'un poble altrament pragmàtic.

© The Economist

“Els anglesos no són intel·lectuals”, va escriure George Orwell. “Tenen aversió al pensament abstracte, no senten la necessitat de cap ‘visió del món’ filosòfica o sistemàtica”. El millor cronista d'Anglaterra tenia raó. El país és conegut, amb raó, pel seu pragmatisme i per la suspicàcia davant l'idealisme. Va ser el país que va donar l'esquena al republicanisme, al feixisme i al comunisme; el país que tradicionalment no ha avançat per mitjà de revolucions sinó amb modificacions i pedaçons; i el país que tolera les tensions i contradiccions consegüents com les arrugues en un rostre vell.

D'on ve, però, aquesta predilecció per avançar apanyant-se-les? Hi ha qui apunta a la guerra civil anglesa i la posterior república, curta però tirànica. Allò, així segueix l'argument, va alliberar el país de tot purisme. Religió? L'Església d'Anglaterra és més aviat agnosticisme amb te. Política? Quan els francesos van caure en el regicidi i després en el terror, el filòsof Edmund Burk ho va lamentar i més endavant va jutjar positiva l'aversió dels seus compatriotes envers la “raó pura” i els principis “abstractes”. Fins avui, el caràcter nacional sembla, per als estrangers, més aviat com el temps: suau,

casolà, rarament extrem. El temperament i l'agitació violents (si més no, llevat de la cultura alcohòlica del país) són tan poc comuns en aquestes illes humides i verdes com els tornados, els tsunamis i les sequeres.

És per això que el sorprenent vot d'Anglaterra a favor del *Brexit* el 23 de juny –Escòcia i Irlanda del Nord van votar quedar-se a la UE, Gal·les a favor de sortir-ne– sembla una forta desviació de l'habitual comportament optimista del país. Davant de la tria entre un *statu quo* imperfecte i un salt al buit, aquest poble, normalment pràctic i prudent, s'ha llançat a l'inconegut i ha deixat els seus líders, i la resta del món, en xoc.

No ha sigut només el fet del resultat el que ha estat antianglès, sinó també les maneres. Ha sigut un triomf de la campanya a favor de la sortida que visiblement no ha aconseguit respondre les preguntes dures i òbvies sobre el *Brexit*. Quina mena de relació comercial mantindrà el país? Què significarà per a la pau a Irlanda del Nord i per al futur de la unió? Què passa amb l'1,3 milions de britànics que viuen a la UE? En lloc de fets, els partidaris del *Brexit* han utilitzat una retòrica grandiloqüent; afirmacions sensacionalistes sobre la immigració, la sobirania i el destí de la nació; i fantasies de caos purificador. Volien recuperar “el seu” país. Fins i tot el temps va ser

antianglès: el dia de la votació, al cel del sud-est els trons feien batre les finestres, mentre els carrers de Londres quedaven inundats per una pluja torrencial (fet que probablement va fer baixar la participació a la capital, fortament pro-UE).

Igual, però, que el plàcid temps anglès a vegades pot actuar d'una manera estranyament volàtil, també hi poden actuar els habitants del país. Enterrada sota tots els “no t’has de queixar” i “em sap molt de greu, però...” hi ha una vena de rebel·lió. Tornem-nos a fixar en la història del país: dels luddites i els artistes fins a Johnny Rotten i Margaret Thatcher, els anglesos no són contraris a aixecar el dit del mig a l'*establishment*, quan els ve de gust. Els seus diaris són més impertinents amb els seus líders polítics que els de la majoria dels altres països europeus. La sàtira té un paper especial en la vida anglesa. A dintre de cada bevedor de te hi ha un anarquista esperant que l'agitin. En aquest context el vot a favor del *Brexit* no sembla tan estrany.

Sobretot perquè, de fet, la unió contrària a l'*establishment* no contradiu el

caràcter altramant pragmàtic i assenyat del país. Els anglesos potser es miren amb escepticisme les grans idees, però també desconfien de l'autoritat. Com va diu Burke, ells tenen fe en la saviesa natural; el sentit comú de l'home comú. Pragmatisme no és el mateix que defència: Orwell, parlant sobre les cançons dels soldats a la Primera Guerra Mundial, assenyalava que: "L'únic enemic que no s'anomenava mai era el sergent major".

Els esdeveniments recents han ajudat els partidaris del *Brexit* a penetrar fins aquest instint: les crisis financera i de l'eurozona i la posterior austeritat, l'escàndol de despeses dels diputats el 2009 i l'esclatxa creixent entre les parts cosmopolites i nativistes del país han contribuït a una tàcita ebullició. Al gener un important defensor del *Brexit* admetia sense reserves a aquest columnista que la seva campanya tenia com a objectiu fer girar l'opinió pública contra els seus líders; volia deslegitimar sistemàticament les elits polítiques, burocràtiques i empresarials pro-UE al Regne Unit. Certament, els activistes de la campanya

per la sortida van avassallar amb preguntes en un congrés de la Confederació de la Indústria Britànica; Michael Gove, secretari de justícia favorable al *Brexit*, va comparar els economistes amb els nazis; o un fulletó del Govern que exposava el supòsit de romandre a la unió va ser titllat de "propaganda".

La revolta dels pagesos

I va funcionar. En diversos actes de la campanya per la sortida arreu del país aquest columnista va veure ràbia vehement contra l'*establishment*, en sentit ampli: els bancs (sobretot Goldman Sachs), el Banc d'Anglaterra, els líders econòmics, les universitats, els "experts", i David Cameron, el primer ministre que justament el maig de l'any passat va conduir el seu partit a la primera majoria en 23 anys. En un acte pro-*Brexit* a les Midlands, al centre d'Anglaterra, un activista sostenia: "David Cameron ha dominat els mitjans igual que els alemanys dominaven el cel amb les seves forces aèries. Necessitem canons antiaeris".

Què ens diu això, doncs, sobre el nou món incert a què Anglaterra ha empès el Regne Unit? Les setmanes i els mesos vinents tant els partidaris de la permanència com de la sortida insistiran amb raó en la necessitat d'escoltar un públic alienat: sobretot els votants del nord postindustrial, que van donar un major suport al *Brexit* que no s'esperava. Tot i així, l'antic pragmatisme anglès no és mort, malgrat l'espasme emocional del 23 de juny. Els votants aviat s'adonaran que els han donat garsa per perdre. Per descomptat, encara són pràctics i prou tossuts per voler que qui lideri les pròximes negociacions segelli un acord amb la UE que preservi molts dels seus beneficis, que mantingui el Regne Unit tan obert i pròsper com es pugui. Per ara els partidaris del *Brexit* es congratularan per haver desfermat l'anarquista que hi ha a dins d'una nació normalment sensata. Però, després, aquest tret anglès, més valent i familiar –l'escepticisme cosmopolita– ha de reafirmar-se i ho farà. ●

Traducció d'Arnau Figueras